

CUPRINS

CAPITOLUL I. INTRODUCERE ÎN DREPTUL CIVIL

Secțiunea I. Noțiunea, rolul, principiile și delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept

§1. Delimitarea dreptului civil	17
1. Semnificația noțiunii de drept în general	17
2. Noțiunea de drept civil	18
2.1. Dreptul public și dreptul privat	18
2.2. Definiția dreptului civil	18
3. Accepțiunile sintagmei <i>drept civil</i>	21
4. Rolul dreptului civil	21
5. Principiile dreptului civil român	23
5.1. Principiile fundamentale ale dreptului civil	24
5.1.1. Principiul proprietății	24
5.1.2. Principiul egalității în fața legii civile	28
5.1.3. Principiul îmbinării intereselor individuale cu cele generale	28
5.1.4. Principiul ocrotirii și garantării drepturilor subiective civile	29
5.1.5. Principiul bunei-credințe	30
§2. Delimitarea dreptului civil față de alte ramuri de drept	30
1. Necesitatea și criteriile delimitării	30
2. Ramurile de drept față de care se delimitează dreptul civil	33
2.1. Dreptul civil și dreptul constituțional	33
2.2. Dreptul civil și dreptul administrativ	33
2.3. Dreptul civil și dreptul financiar	34
2.4. Dreptul civil și dreptul comercial	35
2.5. Dreptul civil și dreptul familiei	36
2.6. Dreptul civil și dreptul muncii	37
2.7. Dreptul civil și dreptul securității sociale	37
2.8. Dreptul civil și dreptul procesual civil	38
2.9. Dreptul civil și dreptul internațional privat	38
2.10. Dreptul civil și dreptul mediului	39

Secțiunea a II-a. Teoria Legii civile

1. Izvoarele dreptului civil	40
1.1. Noțiunea de izvor al dreptului civil	40
1.2. Forme de exprimare a izvoarelor dreptului (categorii)	41
1.3. Actele normative – izvoare ale dreptului civil	44
1.3.1. Izvoare formale	44
1.3.1.1. <i>Legile</i>	44
1.3.1.2. <i>Hotărârile și Ordonanțele Guvernului României</i>	46
1.3.1.3. <i>Actele administrative emise de conducătorii organelor centrale ale administrației de stat și acte normative adoptate de organele administrațiilor locale</i>	47

1.3.1.4. Reglementările instituțiilor Uniunii Europene, cu aplicabilitate directă în dreptul intern, precum și Convenția Europeană a drepturilor Omului și declarația Universală a Drepturilor Omului	48
1.3.1 5. Uzanțele	48
1.3.1.6. Ordinea publică.....	49
1.3.1.7. Principiile dreptului civil.....	49
1.3.2. Izvoarele neformale	49
1.3.2.1. Jurisprudența	49
1.3.2.2. Doctrina	51
1.3.2.3. Morala (Bunele moravuri).....	51

Secțiunea a III-a. Aplicarea Legii civile

§ 1. Aplicarea legii civile în timp	52
1. Chestiuni prealabile	52
2. Intrarea și ieșirea din vigoare a legii civile	52
3. Principiile și excepțiile de la aplicarea legii în timp	56
3.1. Principiul neretroactivității legii civile noi	56
3.2. Principiul aplicării imediate a legii civile noi	58
§2. Aplicarea legii civile în spațiu. Principiu și excepții	59
§ 3. Aplicarea legii civile asupra persoanelor	60

Secțiunea a IV-a. Interpretarea legii civile

1. Noțiunea de interpretare a legii civile	61
2. Necesitatea interpretării legii civile.....	61
3. Clasificarea interpretării legii civile.....	62
3.1. În funcție de forța sa dată de organul de la care provine,	62
3.1.1. Interpretarea oficială.....	62
3.1.2. Interpretarea neoficială.....	64
3.2. În funcție de rezultatul interpretării.....	64
3.2.1. Interpretarea literală.....	64
3.2.2. Interpretarea extincțivă	64
3.2.3 Interpretarea restrictivă.....	65
3.3. După metoda de interpretare folosită.....	65
3.3.1. Interpretarea gramaticală	65
3.3.2. Interpretarea sistematică	68
3.3.3. Interpretarea istorico-teleologică.....	68
3.3.4. Interpretarea logică	68

CAPITOLUL II. RAPORTUL JURIDIC CIVIL

Secțiunea I. Definiția, caracterele și izvoarele raportului juridic civil

1. Definiția raportului civil.....	72
2. Caracterele raportului juridic civil	72
3. Izvoarele raportului juridic civil.....	73
3.1. Definiția noțiunii de izvor al raportului juridic civil	73
3.2. Clasificarea izvoarelor raporturilor juridice civile concrete.....	74
3.2.1. Acțiuni omenești și fapte naturale (evenimente)	74

3.2.1.1. Acțiunile umane (omenești).....	74
3.2.1.2. Evenimentele (faptele naturale)	75

Secțiunea a II-a. Structura raportului juridic civil

§1. Subiectele raportului juridic civil

1. Definiția și categorii ale subiectelor de drept civil	76
1.1. Definiții.....	76
1.2. Categoriile subiectelor de drept civil	77
2. Determinarea, pluralitatea și schimbarea subiectelor raportului juridic civil	77
2.1. Determinarea subiectelor de drept civil	77
2.2. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil	78
2.3. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil	82
3. Capacitatea civilă a subiectelor raportului juridic civil.....	83
3.1. Capacitatea civilă a persoanei fizice	83
3.1.1 Capacitatea de folosință	83
3.1.2. Capacitatea de exercițiu	83
3.2. Capacitatea civilă a persoanei juridice	84
3.2.1. Capacitatea de folosință	84
3.2.2. Capacitatea de exercițiu	85

§2. Conținutul raportului juridic civil

1. Noțiune.....	85
2. Dreptul subiectiv civil	86
2.1. Definiția dreptului subiectiv civil	86
2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile. Criterii.....	87
2.2.1. Drepturi subiective civile absolute și drepturi subiective civile relative	87
2.2.2. Drepturile subiective civile patrimoniale și nepatrimoniale	88
2.2.3. Drepturile subiective civile principale și accesorii	91
2.2.4. Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi afectate de modalități	93
2.3. Recunoașterea drepturilor subiective civile.....	94
2.4. Ocrotirea și garantarea drepturilor subiective civile	94
2.5. Exercițarea drepturilor subiective	96
2.6. Abuzul de drept	97
3. Obligația civilă	97
3.1. Definiția obligației civile	97
3.2. Categoriile de obligații civile	98
3.2.1. Obligațiile civile în funcție de obiectul lor. Obligații „de a da”, „de a face”, „de a nu face”	98
3.2.2. Obligații civile pozitive și obligații negative.....	99
3.2.3. Obligații de rezultat și obligații de mijloace	100
3.2.4. Obligații civile obișnuite, opozabile și terților și obligații reale.....	100
3.2.5 Clasificarea obligațiilor în funcție de sancțiune (obligații civile perfecte și imperfecte).....	101
3.2.6. Obligații simple și obligații complexe	101

§3. Obiectul raportului juridic civil. Bunurile.

1. Unele aspecte generale privind obiectul raportului juridic civil.....	102
1.1. Definiția obiectului raportului juridic civil.....	102
1.2. Definiția bunului în dreptul civil. Relația dintre bunuri și patrimoniu	103

2. Clasificarea bunurilor	104
2.1. Categorii de bunuri și criterii de clasificare	104
2.1.1. După natura și calificarea dată de lege	104
2.1.2. După regimul circulației lor juridice.....	107
2.1.3. După modul de determinare	108
2.1.4. După cum de pot schimba unele cu altele	109
2.1.5. Bunuri consumptibile și neconsumptibile	110
2.1.6. Bunuri frugifere și bunuri nefrugifere	110
2.1.7. Bunuri divizibile și bunuri indivizibile	112
2.1.8. Bunuri principale și bunuri accesorii	112
2.1.9. Bunuri corporale și bunuri incorporale	113
2.1.10. Bunuri din domeniul public și bunuri din domeniul privat.....	114

CAPITOLUL III. ACTUL JURIDIC CIVIL

Secțiunea I. Definiția și clasificarea actelor juridice civile

1. Noțiunea actului juridic civil	115
2. Clasificarea actelor juridice	116
2.1. În funcție de numărul părților.....	117
2.2. În funcție de scopul urmărit la încheierea lor	119
2.3. În funcție de efectele lor	121
2.4. În funcție de importanța lor	122
2.5. În funcție de conținutul lor	123
2.6. În funcție de modul (forma) de încheiere	123
2.7. În funcție de momentul în care își produc efectele.....	124
2.8. În funcție de rolul voinței părților în stabilirea conținutului	125
2.9. În funcție de legătura lor cu modalitățile (termen, condiție)	125
2.10. În funcție de raportul dintre ele	126
2.11. În funcție de legătura lor cu cauza (scopul)	126
2.12. În funcție de modalitatea încheierii	127
2.13. În funcție de reglementarea și denumirea lor legală.....	127
2.14. În funcție de modul de executare	128

Secțiunea a II-a. Cerințele actului juridic civil

§1. Noțiunea de condiție de valabilitate a actului juridic civil	129
1. Criteriile de clasificare a condițiilor actului juridic civil sunt:	129
§ 2. Condițiile de formă și de validitate a actului juridic civil	130
1. Capacitatea de a încheia actul juridic civil	130
1.1. Noțiunea de capacitate de a încheia un act juridic civil	130
1.2. Regula capacității de a încheia acte juridice și excepția incapacității	130
2. Consimțământul	132
2.1. Consimțământul și voința juridică. Corelația dintre acestea.	132
2.2. Formarea și principiile voinței juridice	132
2.3. Definiția consimțământului.....	135
2.3.1. Condițiile de valabilitate ale consimțământului	135
2.3.1.1. <i>Consimțământul trebuie să provină</i> <i>de la o persoană cu discernământ.....</i>	135
2.3.1.2. <i>Consimțământul să fie exprimat cu intenția de a</i> <i>produce efecte juridice (animo contrahendi negotii)</i>	137
2.3.1.3. <i>Consimțământul trebuie să fie exteriorizat</i>	138

2.3.1.4. Consimțământul să nu fie viciat.....	139
2.4. Viciile de consimțământ.....	140
2.4.1. Eroarea	140
2.4.2. Dolul (viclenia).....	144
2.4.3. Violența	149
2.4.4. Leziunea.....	151
3. Obiectul actului juridic civil	155
3.1. Definiție	155
3.2. Clasificarea condițiilor de valabilitate	156
3.3. Analiza condițiilor de valabilitate ale obiectului actului juridic civil.....	156
3.3.1. Condiții generale	156
3.3.1.1. Obiectul actului juridic civil trebuie să existe.....	156
3.3.1.2. Obiectul trebuie să fie în circuitul civil.....	157
3.3.1.3. Obiectul actului juridic să fie determinat sau determinabil.....	157
3.3.1.4. Obiectul actului juridic să fie posibil.....	158
3.3.1.5. Obiectul actului juridic civil trebuie să fie licit și moral	159
3.3.2. Condiții speciale de validitate	159
3.3.2.1. În actele translativă sau constitutive de drepturi reale se cere ca cel care se obligă să fie titularul dreptului	159
3.3.2.2. Situația actelor juridice cu caracter strict personal.....	160
3.3.2.3. Existența autorizației administrative sau juridice prevăzute de lege.....	160
4. Cauza (scopul) actului juridic civil	161
4.1. Definiție	161
4.2. Elementele cauzei actului juridic civil	162
4.3. Condițiile de valabilitate ale cauzei actului juridic civil	163
4.3.1. Cauza să existe	163
4.3.2. Cauză să fie licită și morală.....	164
4.4. Proba cauzei	164
5. Forma actului juridic civil.....	165
5.1. Noțiune	165
5.2. Principiul consensualismului (principiul libertății actelor juridice civile)	165
5.3. Clasificarea condițiilor de formă ale actului juridic civil	167
5.3.1. Forma cerută pentru valabilitatea actului juridic (ad validitatem).	167
5.3.2. Forma cerută pentru probarea actului juridic (ad probationem)	170
5.3.3. Forma cerută pentru opozabilitate față de terți	171

Secțiunea a III-a. Modalitățile actului juridic civil

1. Definiția noțiunii de modalitate a actului juridic	173
2. Termenul.....	174
2.1. Noțiune	174
2.2. Clasificare	175
2.3. Efectele termenului.....	176

3. Condiția.....	178
3.1. Noțiune.....	178
3.2. Clasificarea condițiilor.....	178
3.3. Efectele condiției.....	185
3.4. Termenul și condiția – comparație	188
4. Sarcina.....	189
4.1. Definiție.....	189
4.2. Clasificare	189
4.3. Efectele sarcinii.....	190
4.4. Comparație între condiție și sarcină	191

Secțiunea a IV-a. Efectele actului juridic civil

1. Noțiuni introductive despre efectele actului juridic civil	192
1.1. Noțiunea de efecte ale actului juridic civil	192
1.2. Moduri de determinare (stabilire) a efectelor actului juridic civil	192
1.3. Regulile de interpretare a actului juridic civil	193
2. Principiile efectelor actului juridic civil și excepțiile de la acestea	196
2.1. Generalități	196
2.2. Principiul forței obligatorii (<i>Pacta sunt servanda</i>).....	197
2.2.1. Excepții.....	198
2.3. Principiul irevocabilității actului juridic civil.....	203
2.3.1. Excepțiile de la principiul irevocabilității actului juridic.....	203
2.4. Principiul relativității efectelor actului juridic civil	206
2.4.1. Noțiunile de parte, terț și avânzi-cauză	207
2.4.2. Excepțiile de la principiul relativității efectelor actului juridic civil.....	210
2.4.3.Excepții de la principiul opozabilității actului juridic	214

Secțiunea a V-a. Nulitatea actului juridic civil

1. Generalități.....	217
1.1. Definiție	217
1.2. Funcțiile nulităților	218
2. Nulitatea și celelalte sancțiuni de drept civil	219
2.1. Nulitatea și rezoluțiunea	219
2.2. Nulitatea și rezilierea	220
2.3. Nulitatea și revocarea	220
2.4. Nulitatea și caducitatea	221
2.5. Nulitatea și inopozabilitatea	222
3. Clasificarea nulităților actului juridic civil	222
3.1. Nulitatea absolută și nulitatea relativă	222
3.2. Nulitatea parțială și nulitatea totală	223
3.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală	224
3.4. Nulități de fond și nulități de formă.....	225
3.5. Nulități amiabile și nulități judiciare.....	225
3.6. Clauzele considerate nescrise	226
4. Cauzele de nulitate.....	227
4.1. Chestiuni introductive	227
4.2. Cauze de nulitate absolută.....	228
4.3. Cauze de nulitate relativă.....	229

5. Regimul juridic al nulității	230
5.1. Chestiuni prealabile	230
5.2. Regimul juridic al nulității absolute	231
5.2.1. Nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are un interes	231
5.2.2. Nulitatea absolută este, imprescriptibilă – ea putând fi invocată oricând pe cale de acțiune sau de excepție.....	231
5.2.3. Nulitatea absolută nu poate fi acoperită prin confirmare sau în alt mod (non potest convalescere)	231
5.3. Regimul juridic al nulității relative	232
5.3.1. Nulitatea relativă poate fi invocată numai de persoana ocrotită, în principiu	233
5.3.2. Nulitatea relativă este prescriptibilă	233
5.3.3. Nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare expresă ori tacită	234
6. Efecte nulității actului juridic civil	235
6.1. Definiția efectelor nulității.....	235
6.2. Principiile efectelor nulității și excepțiile lor	236
6.2.1. Principiul retroactivității efectelor nulității actului juridic civil	237
6.2.1.1. Excepții	237
6.2.2. Principiul repunerii în situația anterioară (restitutio in integrum)	238
6.2.2.1. Excepții	239
6.2.2.2. Restituirea prestațiilor.....	239
6.2.3. Principiul anulării actului subsecvent ca un urmare a anulării actului inițial (resolutio iure dantis, resolvitur ius accipientis)	241
6.2.3.1. Excepții	242
6.3. Principii de drept care înlătură regula <i>quod nullum est,</i> <i>nullum producit effectum</i>	243
6.3.1. Chestiuni prealabile	243
6.3.2. Principiul conversiunii actului juridic	244
6.3.3. Principiul validității aparenței în drept (error communis facit ius).....	245
6.3.4. Principiul răspunderii civile delictuale	246

CAPITOLUL IV. PROBELE

1. Considerații introductive	247
2. Prezentarea generală a probelor	247
2.1. Noțiunea de probă.....	247
2.2. Aspecte generale privind elementele probei și reguli comune aplicabile probelor	247
3. Mijloacele de probă	250
3.1. Dovada cu înscrisuri	250
3.1.1. Noțiune și categorii	250
3.1.2. Înscrisul autentic	252
3.1.3. Înscrisul sub semnătură privată	253
3.1.3.1. Noțiune	253

3.1.3.2. Formalitatea multiplului exemplar	254
3.1.3.3. Formalitatea „bun și aprobat”	255
3.1.3.4. Forța probantă	255
3.1.3.5. Data înscrisului sub semnătură privată	255
3.1.3.6. Înscrisuri asimilate de lege înscrisului sub semnătură privată	256
3.1.3.7. Înscrisul în formă electronică	256
3.1.4. Înscrisurile nepreconstituite	257
3.1.4.1. Mențiunile făcute de creditor pe titlul de creanță	257
3.1.4.2. Registrele și hârțiile domestice	258
3.1.4.3. Registrele profesioniștilor	258
3.1.4.4. Scrisorile	259
3.2. Proba cu martori (proba testimonială)	259
3.2.1. Noțiunea și trăsăturile specifice	259
3.2.2. Admisibilitatea probei cu martori	260
3.4. Prezumțiile	262
3.4.1. Noțiune	262
3.4.2. Clasificarea prezumțiilor	262
3.5. Mărturisirea	263
3.5.1. Noțiune și caracterele juridice	263
3.5.2. Clasificarea mărturisirii	264
3.6. Expertiza	265
3.6.1. Noțiune	265
3.7. Mijloacele materiale de probă	266
3.8. Cercetarea la fața locului	267

CAPITOLUL V. PRESCRIPTIA EXTINCTIVĂ

Secțiunea I. Considerații generale

1. Definiția prescripției extinctive. Reglementare	268
2. Natura juridică a prescripției extinctive	272
3. Efectul prescripției extinctive	272
3.1. Considerații introductive. Consecințe	272
3.2. Principiile efectului prescripției extinctive	274

Secțiunea a II-a. Sfera de aplicare a prescripției extinctive

1. Noțiuni și criterii de determinare	275
1.1. Noțiunea domeniului prescripției extinctive	275
1.2. Criteriile de determinare a domeniului prescripției extinctive	276
2. Domeniul prescripției extinctive în categoria drepturilor patrimoniale	276
2.1. Prescripția extinctivă și drepturile de creanță	276
2.2. Prescripția extinctivă și drepturile reale accesorii	276
2.3. Prescripția extinctivă și drepturile reale principale	277
3. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor nepatrimoniale	278
3.1. Regula imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale	278
3.2. Excepții de la regulă	279
4. Probleme speciale privind domeniul prescripției extinctive	280
4.1. Apărarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției	280
4.2. Acțiunea în constatare	281
4.3. Acțiunile mixte	282

4.4. Dualitatea de acțiuni.....	283
4.5. Acțiunea în repararea (compensarea) unui prejudiciu moral.....	283
4.6. Acțiunea în restituire ca urmare a anulării unui act juridic.....	284
4.7. Acțiunile privind un drept secundar (potestativ)	284
Secțiunea a III-a. Termenele de prescripție extinctivă	
1. Definiția și clasificarea termenelor de prescripție extinctivă.....	285
1.1. Definiția termenului de prescripție extinctivă.....	285
1.2. Clasificarea termenelor de prescripție extinctivă	286
2. Termenul general de prescripție extinctivă	286
3. Termenele speciale de prescripție extinctivă	287
Secțiunea a IV-a. Cursul prescripției	
§ 1. Începutul prescripției extinctive.....	289
1. Regula generală privind începutul cursului prescripției extinctive	289
2. Reguli speciale privind începutul cursului prescripției extinctive.....	290
2.1. Situația dreptului la acțiune în executarea obligațiilor <i>de a da</i> sau <i>de a face</i>	290
2.2. Situația dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor	290
2.3. Situația dreptului la acțiunea în executarea prestațiilor succesive.....	291
2.4. Situația dreptului la acțiune în materia asigurărilor contractuale	291
2.5. Situația dreptului la acțiune în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită și cazuri asimilate	291
2.6. Situația dreptului la acțiune în anularea actului juridic	294
2.7. Situația dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii aparente	295
2.8. Situația dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse	296
2.9. Alte reguli speciale privitoare la începutul prescripției extinctive.	296
§ 2. Suspendarea cursului prescripției extinctive	298
1. Definiția suspendării cursului prescripției extinctive	298
2. Cauzele de suspendare.....	298
2.1. Cauze generale de suspendare.....	298
2.2. Cauze speciale de suspendare	300
3. Efectele suspendării cursului prescripției	302
3.1. Efectele generale ale suspendării cursului prescripției extinctive	302
3.2. Efectul special	302
§ 3. Întreruperea cursului prescripției extinctive	304
1. Definiție	304
2. Cauzele de întrerupere a cursului prescripției extinctive.....	304
3. Efectele întreruperii cursului prescripției extinctive.....	306
§ 4. Repunerea în termenul de prescripție	307
1. Definiție	307
2. Domeniul repunerii în termen	308
3. Termenul de repunere în termenul de prescripție extinctivă.....	309
4. Efectul repunerii în termenul de prescripție extinctivă.....	310
§5. Împlinirea (calculul) prescripției extinctive	310
§6. Decăderea	312
BIBLIOGRAFIE	317

CAPITOLUL I. INTRODUCERE ÎN DREPTUL CIVIL

Secțiunea I.

Noțiunea, rolul, principiile și delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept

§ 1. Delimitarea dreptului civil

1. Semnificația noțiunii de drept în general

Încă de la apariția societății umane, între membrii acesteia s-au statornicit anumite reguli determinate de necesitățile social-economice. În timp acestea s-au transformat în norme de conduită obligatorii.

În organizarea tribală și mai apoi în ginte s-a impus o regulă denumită *obicei* – sau *cutumă* a cărei nerespectare atrăgea ca sancțiune excluderea din organizația tribală, izolarea individului.

Odată cu evoluția societății umane spre forme noi de organizare prestatală – obiceiul - *dreptul natural* (izvorât din regulile naturii și din rațiune) sau *cutumiar*, s-a impus prin puterea de constrângere a diferitelor grupuri sociale, cu o poziție înaltă în comunitatea umană. Pe parcursul evoluției comunităților umane spre forma superioară de organizare socială, această forță de constrângere a fost preluată de stat.

Evoluția ulterioară a statului, ca urmare a dezvoltării relațiilor economice și sociale, a determinat și perfecționarea regulilor cutumiare, adică regulile de conduită, cunoscând o evoluție dialectică de la simplu la complex, de la inferior la superior, de la ceea ce s-a dovedit a fi vechi și perimat, la ceva nou și novator.

Se poate afirma cu toată certitudinea, din cele câteva precizări făcute mai sus, că statul și dreptul au apărut în strânsă corelație, au evoluat și au ajuns, ca și astăzi, între cele două instituții să existe o simbioză perfectă.

În epoca modernă dreptul a fost definit ca o totalitate de reguli de conduită (norme) instituite și sancționate de către stat și a căror aplicare și respectare este asigurată, la nevoie (când nu sunt respectate de bună voie) prin forța coercitivă a statului (prin exercitarea funcțiilor sale – administrative și judecătorești).

Dreptul este definit ca fiind totalitatea normelor care reglementează acțiunile omului în societate și a căror respectare este asigurată prin forța coercitivă a statului.¹

¹ O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ediția a VI-a, Editura Rosetti, București 2002, p. 13; C. Munteanu, O. Ungureanu, *Drept civil. Partea generală*, Editura Universității „Lucian Blaga”, din Sibiu, 2011, p. 8; C.T. Ungureanu, *Drept civil, Partea generală. Persoanele*, ediția a 2-a, Editura, Hamangiu, București, 2013, p. 1; P. Trușcă, *Drept civil. Introducere în dreptul civil. Persoana fizică și persoana juridică*, Editura Universul Juridic, București, 2005, p. 10; P. Trușcă, A.M. Trușcă, *Drept civil. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 8; Ioan Ciochină-Barbu, *Drept civil. Partea generală. (În reglementarea Noului Cod civil)*, Editura PIM Iași 2012, p. 2; I. Ciochină-Barbu, C. Jora,

2. Noțiunea de drept civil

2.1. Dreptul public și dreptul privat

Înainte de a defini și explica noțiunea de *drept civil* facem precizarea că un drept reprezintă întotdeauna un interes. În cazul în care interesul (interesele) reglementat (e) are (au) un caracter general această caracteristică ne situează în sfera *dreptului public* și când acest interes are un caracter particular, personal ne aflăm în prezența *dreptului privat*.

Această divizare în *drept public* și *drept privat* este o moștenire din dreptul roman, dar aceasta nu exclude, ci dimpotrivă include, caracterul *unic* al dreptului fiecărui stat.

Statul, ca organizație socială care exprimă și apără interesele tuturor indivizilor – membrilor săi, participă și el ca *parte* în raporturile juridice ce se stabilesc între aceștia. Într-o asemenea ipoteză, în cazul raporturilor juridice în care statul participă ca parte, ne aflăm în prezența unui raport juridic de *drept public*. Întâlnim frecvent astfel de situații în cazul ramurilor de: drept administrativ, drept financiar, drept penal, drept procesual penal, drept constituțional etc.

În cazul raporturilor juridice care se stabilesc între persoane particulare, chiar dacă participă și statul în această calitate, ne aflăm în prezența *dreptului privat*. Astfel de raporturi juridice sunt reglementate de dreptul civil, dreptul comercial, dreptul familiei, dreptul muncii etc.

2.2. Definiția dreptului civil

Dreptul civil a fost definit, în decursul timpului, de renumiți juriști români¹, fiecare evidențiind elementele caracteristice ale noțiunii cât mai complet cu putință, creând în prezent o definiție cât se poate de edificatoare.

Drept civil. Partea generală, Editura Pro Universitaria, București, 2015, p. 17; M. Fodor, S. Popa, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele. Note de curs*, Editura Universul Juridic, București, 2017, pp. 15-17; C.T. Ungureanu, I.A.I. Toader, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ediția a 4-a revăzută și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2019, p. 1.

¹ D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în lucrarea Comparație cu legile vechi și cu primele legislațiuni străine*, Tomul I, Ediția a II-a, Editura Tipografiei Ziarului Curierul Judiciar, București, 1906, p. 34; M. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, București, 1921, p. 17; I. Rosetti-Bălănescu, O. Sachelarie, N. G. Nedeleu, *Principiile dreptului civil român*, Editura de Stat, 1947, p. 11; A. Ionașcu, *Drept civil. Partea Generală*, Editura Didactică și Pedagogică București, 1963, p. 3; S. Brădeanu, I. Rucăreanu, *Tratat de drept civil, vol. I, Partea Generală*, Editura Academiei, București, 1967, p. 36; A. Pop, Gh. Beleiu, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, Tipografia Universității București, 1980, p. 28; T. Pop, *Drept civil român. Teoria generală*, Editura Lumina Lex, București, 1993, p. 7; I. Dogaru, *Drept civil român. Tratat, vol. I*, Editura Omnia UNI-S. A. S. T. 1998, p. 24; G. Boroi-Drept civil. *Teoria generală*, Editura All, 1997, p. 2; Șt. Rauschi, C.T. Ungureanu, *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*, Editura Fundației Chemarea, Iași, 1995, p. 9; Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediție revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2005, p. 12; Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediția a IX-a revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 14; P. Trușcă, *op.cit.*, p. 11; P. Trușcă, A.M. Trușcă, *Drept civil. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 9; Ioan Ciochină-Barbu, *Drept civil. Partea generală. (În reglementarea Noului Cod civil)*, Editura PIM Iași 2012, p. 3. O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ediția a VI-a, Editura Rosetti, București, 2002, p. 13; C. Munteanu, O. Ungureanu, *Drept*

Din multitudinea definițiilor formulate în literatura de specialitate ne-am oprit asupra aceleia potrivit căreia dreptul civil este *acea ramură care reglementează raporturi patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoane fizice și persoane juridice aflate pe poziții de egalitate juridică*.

Din analiza conținutului definiției dreptului civil rezultă următoarele *elemente* care individualizează această ramură de drept de celelalte și anume:

- dreptul civil este o ramură distinctă a sistemului de drept românesc¹, o totalitate de norme juridice;
- al doilea element rezultat din definiția de mai sus – *conținutul dreptului civil* – este cuprins în *izvoarele dreptului civil* (respectiv, Codul civil² și alte legi) adică totalitatea normelor dreptului civil.

Normele de drept civil sunt ordonate în *instituții de drept civil*, respectiv grupe de norme de drept civil care reglementează subdiviziuni ale dreptului civil³.

Instituțiile de drept civil sunt: raportul juridic civil; actul juridic civil, prescripția extinctivă, subiectele dreptului civil, drepturile reale principale, obligațiile civile, contractele civile speciale, dreptul de proprietate intelectuală, succesiunile (dreptul de moștenire) cu cele două forme: devoluțiunea succesorală legală și devoluțiunea succesorală testamentară⁴.

civil. Partea generală. Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2011, p. 8; O. Ungureanu, C. Munteanu *Drept civil. Partea generală în reglementarea noului Cod civil*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 15; G. Boroș, C.A. Anghelescu, *Drept civil. Partea generală. Conform noului Cod civil*. Editura Hamangiu, București, 2011, pp. 1-3; G. Boroș, C.A. Anghelescu, *Drept civil. Partea generală*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Hamangiu, 2012, p. 1; C.T. Ungureanu, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*. Editura Hamangiu, București, 2013, p. 2; I. Ciochină-Barbu, C. Jora, *op.cit.*, 2015, p. 17; M. Fodor, S. Popa, *op.cit.*, 2018, pp. 15-17; C.T. Ungureanu, I.A.I. Toader, *op.cit.*, 2019, p. 1.

¹ Prin *sistemul dreptului românesc* se înțelege totalitatea normelor juridice adoptate de legiuitorul român, norme rânduite în cadrul *ramurilor de drept*, care, la rândul lor, sunt alcătuite din *instituții juridice*. În acest sens a se vedea Gh. Beleiu, *op.cit.*, p. 40; P. Trușcă, *op.cit.*, p. 11 (nota de subsol 1); P. Trușcă, A.M. Trușcă, *op.cit.*, p. 9 (nota 1 subsol); I. Ceterchi, M. Luburici *Teoria generală a statului și dreptului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983, pp. 153 și urm; G. Vrabie-Contribuții la o nouă definiție a dreptului în Studii și Cercetări Juridice nr. 3/1985, pp. 210 și urm; M. Luburici, *Teoria generală a dreptului*, București, 1996, pp. 26 și urm; N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Editura Actami, 1998, p. 12.

² Legea nr. 287/2009 privind Cod civil, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009 astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare (publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011), modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 696 din 30 septembrie 2011); a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011. Actualul Cod civil a fost republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011. Acest act normativ a mai fost modificat și prin Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 753 din 16 octombrie 2014, și prin Legea nr. 17/2017 pentru aprobarea O.U.G. nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă precum și a altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 196 din 21 martie 2017.

³ *Obiectul* unei ramuri de drept îl constituie o categorie omogenă de relații sociale ce cad sub incidența normelor acelei ramuri, I. Ciochină-Barbu, *op.cit.*, 2012, p. 4.

⁴ Gh. Beleiu, *op.cit.*, p. 32; T. Pop, *op.cit.*, p. 9; G. Boroș, *op. cit.* p. 2; P. Trușcă, *op.cit.*, p. 12; P. Trușcă, A.M. Trușcă, *op.cit.*, 2012, p. 9-16.

- *obiectul dreptului civil* – ca cel de al treilea element al definiției – este format din *raporturile patrimoniale* și *raporturile nepatrimoniale* care se stabilesc între persoanele fizice și cele juridice. În acest sens art. 2 alin. (1) C.civ., prevede că dispozițiile acestuia „*reglementează raporturile patrimoniale și cele nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil*”.

Raportul patrimonial este raportul juridic al cărui conținut este evaluabil pecuniar, poate fi exprimat în bani (de exemplu raporturile izvorâte din contractele de vânzare, de transport sau dintr-un fapt ilicit care cauzează prejudicii materiale etc.).

Raportul nepatrimonial este acel raport juridic al cărui conținut nu poate fi evaluat în bani (de exemplu, raportul juridic civil care are în conținutul său dreptul la nume, domiciliu – în cazul persoanei fizice sau dreptul la o anumită denumire, un sediu etc. pentru persoana juridică).

Din activitatea de zi cu zi se constată că raporturile juridice cu un obiect format din raporturi patrimoniale și nepatrimoniale se regăsesc și în alte ramuri de drept cum ar fi, dreptul familiei, dreptul comercial, dreptul muncii, dreptul securității sociale, drept financiar, dreptul internațional privat etc.

De aici se pot trage două concluzii:

- dreptul civil nu reglementează toate raporturile patrimoniale și nepatrimoniale ce se derulează în societate;
- necesitatea determinării raporturilor patrimoniale și nepatrimoniale, care constituie obiectul dreptului civil, de cele care formează obiectul altor ramuri de drept.

Delimitarea raporturilor patrimoniale și cele nepatrimoniale care constituie obiectul dreptului civil se realizează pe două căi:

(i) *autodelimitarea* obiectului de către normele fiecărei ramuri de drept, în sensul că prin ipoteza normei juridice se precizează raportul la care se aplică și prin însumarea acestor ipoteze se stabilește însuși obiectul ramurii de drept. Această operațiune de autodelimitare este activitatea organelor legiuitoare;

(ii) *delimitarea* unei ramuri de drept față de celelalte ramuri de drept făcută de cei care interpretează legea (teoreticieni și practicieni) după criteriul obiectului de reglementare.

- *subiectele dreptului civil* – constituie cel de-al patrulea element ce se desprinde din conținutul definiției raporturilor dreptului civil român și acestea sunt persoanele fizice și persoanele juridice.

Persoana fizică este omul privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile [art. 25 alin. (2) C.civ.].

Persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și de obligații civile, [art. 25 alin. (3) C.civ.].

- *poziția juridică* a subiectelor raportului juridic civil, ca ultim element al definiției, este una de *egalitate juridică* – adică nici una din părți nu se subordonează celeilalte. Aceasta este *trăsătura caracteristică* a raportului de drept civil și constituie și metoda de reglementare specifică dreptului civil.